

การสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นในคนรุ่นใหม่: กรณีศึกษาทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องผักพื้นบ้าน

Human Capital Creation in the Area of Indigenous Knowledge for the young generation: The Case Study of Indigenous Vegetable Knowledge

ลันทม จอนจวบทรง ฌธร ธรรมบุญวิธ และกิตติ เลิศกมลรักษ์

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

18/18 ถ.บางนา-ตราด ต.บางโหลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540

E-mail: lanthomj@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอโมเดลการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้านสำหรับคนรุ่นใหม่ โดยมีการใช้บริการเว็บ 2.0 เพื่อสนับสนุนการสร้างทุนมนุษย์ และการวัดระดับทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ กับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านยางแดง ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งหมด 22 คน ด้วยความร่วมมือดำเนินกิจกรรมกับครู/อาจารย์ในโรงเรียนฯ และกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อำเภอสนามชัยเขต วิธีการหลักในการเก็บข้อมูลในช่วงดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การประชุมกลุ่ม และการสังเกตการณ์ ส่วนการวัดทุนมนุษย์เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โมเดลการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นในเรื่องผักพื้นบ้านสำหรับคนรุ่นใหม่ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือความรู้ท้องถิ่น บุคคลที่สร้างทุนมนุษย์และผู้ถ่ายทอดความรู้ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ กระบวนการสร้างความรู้ และทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น โดยกระบวนการถ่ายทอดและสร้างความรู้มีการใช้บริการเว็บ 2.0 กลุ่มที่เน้นเพื่อการเรียนรู้แบบการโต้ตอบ การเรียนรู้ผ่านสื่อรูปภาพ และการเรียนรู้เป็นกลุ่ม 4 บริการ คือ เว็บบล็อก เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟสบุ๊ก คลิปวิดีโอทาง Youtube และอัลบั้มรูปภาพที่ Flickr และมีการวัดทุนมนุษย์ฯ ทั้งก่อนและหลังดำเนินกิจกรรมสร้างทุนมนุษย์ฯ พบว่านักเรียนมีทุนมนุษย์เพิ่มขึ้นเป็น 74.04 คะแนน โดยอยู่ในระดับมาก จาก 59.28 ที่ระดับปานกลาง

คำสำคัญ: ทุนมนุษย์ ทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น ความรู้ท้องถิ่น ผักพื้นบ้าน คนรุ่นใหม่ เว็บ 2.0

Abstract

This study aimed to propose a plausible model of indigenous knowledge human capital (HC) creation in the area of indigenous vegetable knowledge for a young generation with use of Web 2.0 services. This research was action research taken place at Ban Yangdeang elementary school in Sanamchaikate district, Chacheonsao province. There were 22 students in grade 5 and 6 participating in human capital creation and measurement. The human capital creation activities were conducted with collaboration of teachers at the school and an organic agricultural group in Sanamchaikate district. The data gathering technique during human capital creation processes was focus group and observation. The human capital creation model comprised five elements—indigenous knowledge, knowledge senders and human capital creators, knowledge transfer processes, knowledge creation, and indigenous knowledge human capital. The knowledge transfer processes and knowledge creation processes were use Web 2.0 services—Blog, social network (Facebook) and multimedia sharing (Youtube and Flickr)—that support interactive learning and learning through visualization and learning in team. The students were measured the indigenous knowledge human capital before and after the human capital creation processes. The results show that the human capital of the students after attending the HC creation processes was increased from 59.28 which were referred to moderated level of HC to 74.04 which indicated the high level of HC.

Keywords: Human capital, indigenous knowledge human capital, indigenous vegetable knowledge, young generation, Web 2.0

บทนำ

ทุนมนุษย์ (Human Capital) คือความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวบุคคล ที่นำไปใช้เพื่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย ทุนมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคลที่มีต่อองค์กร และสังคมโดยรวม ดังนั้นทั้งบุคคลและองค์กรจะต้องตระหนักในการสร้างทุนมนุษย์ให้ตัวเอง และสมาชิกในองค์กร โดยทั่วไปองค์กรจะลงทุนเพื่อพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มข้อได้เปรียบการแข่งขันขององค์กร และนำมาซึ่งประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ส่วนปัจเจกบุคคล การพัฒนาทุนมนุษย์ให้กับตนเองเป็นการเพิ่มศักยภาพตนเองในอาชีพการงาน (Davison and Honing, 2003) ตามลักษณะ

ของทุนมนุษย์ การสร้างทุนมนุษย์จึงเกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ และการเรียนรู้ของบุคลากร (Hatch and Dyer, 2004) ในเด็กหรือเยาวชนที่ยังไม่เข้าสู่การทำงาน การสร้างทุนมนุษย์จึงเป็นหน้าที่ของครอบครัว และโรงเรียน แต่ความรู้ท้องถิ่นไม่มีการถ่ายทอดในการศึกษาที่เป็นทางการ แต่ต้องถ่ายทอดในบริบทของท้องถิ่น (Reddy, 2009) ดังนั้นการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น จึงต้องการกระบวนการที่แตกต่างจากการสร้างทุนมนุษย์ความรู้สมัยใหม่ ที่ศึกษาได้จากสถานศึกษา และการพัฒนาบุคลากรในองค์กร นอกจากนี้การสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นให้คนรุ่นใหม่ ยังต้องคำนึงถึงความรู้ท้องถิ่นนั้นๆ และการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ด้วย

ในการศึกษานี้จะทำการศึกษาโมเดลการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น ให้คนรุ่นใหม่ โดยมีการใช้ความรู้ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้าน เป็นหัวข้อการสร้างทุนมนุษย์ และมีการใช้บริการเว็บ 2.0 เป็นเครื่องมือสนับสนุนการสร้างทุนมนุษย์ให้คนรุ่นใหม่ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโมเดลการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นในเรื่องผักพื้นบ้านสำหรับคนรุ่นใหม่ในท้องถิ่น โดยมีการใช้บริการเว็บ 2.0 เพื่อส่งเสริมการสร้างทุนมนุษย์ และศึกษาระดับทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นของของรุ่นใหม่ โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อการกำหนดกรอบการวิจัย และการดำเนินการ และผลที่ได้รับ ดังต่อไปนี้

บททวนวรรณกรรม

ทุนมนุษย์

ทุนมนุษย์เป็นสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ จัดเป็นทุนทางปัญญา ที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นความรู้ในลักษณะความรู้แฝง (Hatch and Dyer, 2004) นอกจากนี้ทุนมนุษย์ยังรวมถึง ทักษะ ความสามารถ ประสิทธิภาพ ที่เกิดจากการทำงานและฝึกฝนตนเอง (Baron and Armstrong, 2007) พฤติกรรม และบุคลิกภาพ และความน่าเชื่อถือ (Beaker, 1962) ถึงแม้ว่าทุนมนุษย์เป็นสิ่งจับต้องไม่ได้ แต่มีการสร้างหรือจัดการให้อยู่ในส่วนที่เห็นได้ชัดเจน หรือเป็นทุนโครงสร้าง (Baron and Armstrong, 2007) ดังนั้นทุนมนุษย์ จึงจำแนกได้ตามคุณลักษณะเป็นหลายชนิด ดังนี้

1) ทุนมนุษย์ชนิดการศึกษาทางการ (Formal education) คือวุฒิการศึกษาที่คนๆ นั้นได้ทำการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่เด่นชัดในการพิจารณาการมีทุนมนุษย์ โดยเฉพาะในเด็ก ทุนมนุษย์ด้านนี้ยังรวมถึงการลงทุนด้านการศึกษา เช่นการเข้ารับการอบรม และวัสดุและอุปกรณ์สำหรับการเรียน และการศึกษาของพ่อแม่หรือผู้ปกครองด้วย เนื่องจากเป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก (Coleman, 1988)

2) ทุมนมนุษย์ซ่านคิดแฝง (Tacit human capital) เป็นทุนมนุษย์ในลักษณะของทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ (Baron and Armstrong, 2007) เป็นทุนมนุษย์กลุ่มที่เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานที่แฝงอยู่ในแต่ละคน ในงานประจำวัน (Badaracco, 1991) ที่เกิดจากการฝึกฝน ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ที่เกิดมาจากการใช้ความรู้ประเภทรับรู้ (Skyrme, 1999)

3) ทุมนมนุษย์เชิงพฤติกรรม (Behavioural human capital) ได้แก่บุคลิกภาพ และพฤติกรรมของบุคคล เป็นสิ่งที่บุคคลนั้นสร้างขึ้นจากการศึกษาและฝึกฝน (Davenport, 1999) พฤติกรรมจัดเป็นทุนมนุษย์อย่างหนึ่ง เนื่องจากบุคคลที่บุคลิกภาพ และพฤติกรรมบางอย่างจะมีความเหมาะสม และเป็นที่ต้องการต่อการดำเนินกิจกรรม (Beaker, 1962)

จากคุณลักษณะของทุนมนุษย์ชนิดต่างๆ ทุนมนุษย์ก็มีในหลายเรื่องที่จะนำไปใช้ในการดำเนินงาน โดยในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาที่ทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้าน เนื่องจากความรู้ท้องถิ่นมีความสำคัญต่อชุมชน และสังคม และอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญหาย

ความรู้ท้องถิ่น

ความรู้ท้องถิ่นเกิดขึ้นอยู่ในท้องถิ่น เป็นความรู้ที่ส่วนมากเกี่ยวข้องกับพืช สัตว์ สมุนไพร และเทคโนโลยีทางเลือก ทำให้ท้องถิ่นที่มีความรู้ท้องถิ่นบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง มีความมั่นคงทางอาหาร (Jones, 2012) และความเข้มแข็งของชุมชน (Purdy, 2013) ท้องถิ่นสามารถเข้าถึงความรู้ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และเป็นการใช้ความรู้ที่มีต้นทุนต่ำกว่าความรู้ตะวันตก เช่นปัจจัยการผลิต และอาหาร (Reddy, 2009) และเป็นความรู้ที่ส่งเสริมสมดุลของระบบนิเวศวิทยา (Purdy, 2013) โดยรวมความรู้ท้องถิ่นมีคุณลักษณะของความรู้แบบสะสมเป็นพลวัตร เป็นความรู้แบบองค์รวม เป็นความรู้แฝง และเป็นประสบการณ์ตรง

1) ความรู้ท้องถิ่นเป็นความรู้แบบสะสมและเป็นพลวัตร เกิดการสะสมและส่งผ่านมารุ่นต่อรุ่น ผันแปรไปตามสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งต้องใช้เวลาในการปรับให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต (Reddy, 2009) การถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นเกิดขึ้นในลักษณะและบริบทที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ซึ่งไม่ได้เกิดจากการถ่ายทอดที่เป็นทางการ (Obomsawin, 2001)

2) ความรู้ท้องถิ่นมีลักษณะเป็นองค์รวม ที่เกิดขึ้นแบบบูรณาการ ประกอบด้วยมุมมองของสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และจิตวิญญาณของชุมชน (Purdy, 2013) ความรู้ท้องถิ่นจะไม่มี ความหมายถ้าแยกออกจากบริบททางสังคม และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

3) ความรู้ท้องถิ่นมีลักษณะแฝง ประกอบด้วยทักษะ ประสบการณ์ และความเข้าใจอันลึกซึ้ง (Insight) ซึ่งพบได้ในรูปแบบของความรู้ในคน กิจกรรม การปฏิบัติ และวัฒนธรรม เช่น ค่านิยม

ความเชื่อ เพลงพื้นบ้าน หรือนิทานพื้นบ้าน (Grenier, 1998) ซึ่งต้องใช้วิธีการดั้งเดิมในการถ่ายทอด และยึดจับความรู้ (Rao, 2006) เช่น การบอกเล่า การเรียนการสอนโดยผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน หรือจากประสบการณ์ตรง (Storey, 2005)

4) ความรู้ท้องถิ่นได้มาจากประสบการณ์ตรง จากการสังเกตการณ์ด้วยตนเองซ้ำหลายๆ ครั้ง จนมั่นใจ หรือหยั่งรู้ได้ (Castellano, 2000) ด้วยระบบการรับรู้แบบผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น (Obomsawin, 2001) ซึ่งเป็นการสร้างความรู้ที่ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานในการทำมาเข้าใจสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม (Sefa Dei, Hall and Rosenberg, 2000) จึงทำให้ความรู้ท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะตัวบุคคล

การสร้างทุนมนุษย์

การสร้างทุนมนุษย์คือการนำทรัพยากรต่างๆ ทั้ง ทรัพยากรทางกายภาพ และทรัพยากรมนุษย์ เข้าไปให้บุคคล เพื่อการสร้างทุนมนุษย์ขึ้นมา (Becker, 1962) นักวิชาการด้านทุนมนุษย์ได้นำเสนอ กระบวนการสร้างทุนมนุษย์ไว้หลายวิธี โดยจัดเป็นกลุ่มได้ 2 กลุ่มหลักๆ คือการสร้างทุนมนุษย์ให้บุคคลที่ต้องการมีทุนมนุษย์โดยตรง และการสร้างทุนมนุษย์ทางอ้อม หรือการสร้างทุนมนุษย์ผ่านผู้อื่น หรือองค์ประกอบอื่นๆ เพื่อให้ชัดเจนในการนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมการสร้างทุนมนุษย์ กิจกรรมการสร้างทุนมนุษย์ตามแนวทางการถ่ายทอดความรู้แบ่งได้เป็น 2 กระบวนการหลักๆ คือการถ่ายทอดหรือให้ความรู้ และการสร้างสร้างทุนมนุษย์ในตัวผู้ต้องการสร้างทุนมนุษย์

1) การถ่ายทอดหรือให้ความรู้ (Knowledge transmission) คือการส่งความรู้จากผู้มีความรู้ให้กับผู้รับความรู้ผ่านสื่อกลาง หรือช่องทางต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก คือ กระบวนการพิจารณาก่อนกรองความรู้ การสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ และกระบวนการได้มาซึ่งความรู้ Cranefield และ Yoong (2007) ซึ่งในส่วนนี้เมื่อเปรียบเทียบกับทำให้การศึกษา และการสั่งสอนของผู้ปกครอง และสร้างทุนมนุษย์ทางอ้อม ได้แก่การจัดหาทรัพยากรด้านการเรียนรู้ การให้การศึกษาพ่อแม่และผู้ปกครอง และการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

การศึกษาเป็นทางการและความรู้หรือทรัพยากรการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของทุนมนุษย์ เนื่องจากผู้มีการศึกษานั้นๆ สามารถนำความรู้ไปสร้างทักษะต่างๆ เพื่อการดำเนินงานได้ (Davidsson and Honig, 2003) นอกจากนี้ การให้ข่าวสารความรู้เป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างทุนมนุษย์ เพราะสารสนเทศสามารถช่วยสร้างพฤติกรรมได้ (Kosaka and Shiizuka, 2009) และการให้ความรู้พ่อแม่และผู้ปกครองมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการสร้างทุนมนุษย์ในเด็ก เนื่องจากการอบรมสั่งสอน เป็นกระบวนการสร้างทุนมนุษย์ และการสร้างพฤติกรรม Coleman (1988)

2) การสร้างความรู้หรือสร้างทุนมนุษย์ คือการตีความหมายความรู้ที่ได้รับมา และกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเป็นความเข้าใจและความรู้ของตนเอง (Boisot, 2002) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับระบบการรับรู้ (Cognitive system) การฝึกฝน และการนำความรู้ไปใช้ (Albino, Garavelli and Gorgoglione, 2004) ซึ่งจัดเป็นการสร้างทุนมนุษย์โดยตรง

ในส่วนของกิจกรรมการสร้างพฤติกรรม หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ให้เป็นพฤติกรรมที่มีการสร้างมูลค่ากับบุคคลนั้นๆ Davenport (1999) ระบุว่าทุนมนุษย์ชนิดนี้จะเกิดขึ้นจากการศึกษาและการฝึกฝน ในทางจิตวิทยาการปรับพฤติกรรมสามารถดำเนินการผ่านกระบวนการเรียนรู้และการรับรู้ การอบรมเลี้ยงดู การมีต้นแบบ และการปรับปรุงตนเอง (Correcting and self-management) โดยการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดการคิดและการใช้เหตุผล เพื่อสร้างพฤติกรรม ส่วนการอบรมเลี้ยงดู บุตรหลานเพื่อการสร้างพฤติกรรม คือการให้สารสนเทศ และการฝึกสอน และเป็นต้นแบบให้กับลูกหลาน ส่วนการจัดการตนเอง เป็นความต้องการของตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่าง เป็นการกำหนดกฎระเบียบให้ตนเอง เพื่อให้กระทำหรือพูด เพื่อให้ได้การตอบรับที่ต้องการ ซึ่งรวมถึงการได้รับรางวัล หรือการยอมรับ (Sarafino, 2001)

จะเห็นได้ว่าการให้การศึกษา รวมทั้งการให้การศึกษาแก่ผู้ประกอบการ และทรัพยากรการเรียนรู้ เป็นการสร้างทุนมนุษย์ชัดเจน ส่วนกระบวนการสร้างความเข้าใจ และการเรียนรู้ จะมุ่งเน้นไปที่การสร้างทุนมนุษย์แฝง และทุนมนุษย์เชิงพฤติกรรม โดยทั้งสองกระบวนการจะต้องมีการคัดเลือกความรู้ให้สอดคล้องกับผู้สร้างทุนมนุษย์ และบริบทของชุมชน และสังคมในการนำทุนมนุษย์นั้นไปใช้ประโยชน์

การเรียนรู้คนรุ่นใหม่

คนรุ่นใหม่ หรือที่เรียกกันว่าคนรุ่นอินเทอร์เน็ต (Net Generation) คือคนที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 หรือ พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา หรือช่วงอายุ 1 – 36 (Kennedy และคณะ, 2007) เป็นคนรุ่นที่อยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในเรื่องของการสื่อสาร และระบบอินเทอร์เน็ต ธุรกิจออนไลน์ต่างๆ กำลังรุ่งเรือง คนรุ่นนี้จะคุ้นเคยกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารข้อมูล มีการออนไลน์เกือบตลอดเวลา และสื่อสารแบบโต้ตอบ (Kvavik, 2005) ในด้านลักษณะการเรียนรู้คนรุ่นอินเทอร์เน็ตมีการเรียนรู้ แบบโต้ตอบ การเรียนรู้ด้วยการทำงาน การเรียนรู้ผ่านรูปภาพ การเรียนรู้เป็นกลุ่ม และมีการปรับความสนใจแบบรวดเร็ว ทำให้คนรุ่นนี้จะไม่สนใจที่เรียนรู้จากการบรรยาย แต่สามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ด้วยการทดลอง และต่อทอดความรู้ได้รวดเร็ว (Radziwill and DuPlain, 2009) ซึ่งเป็นไปตามคุณลักษณะของการทำงานของระบบบริการเว็บ 2.0 ที่มีคุณลักษณะของการตอบโต้

เต็มไปด้วยประสบการณ์แบบมัลติมีเดีย การแบ่งปันสารสนเทศ และการแสดงความเห็นต่อสารสนเทศ
ในลักษณะคนต่อคน

บริการเว็บ 2.0

บริการเว็บ 2.0 มีคุณลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากบริการ
เว็บ 2.0 มีลักษณะที่สำคัญ 3 ลักษณะ ในการเป็นแหล่งรวมเนื้อหาและมัลติมีเดีย การแบ่งปันเนื้อหา
และการโต้ตอบ

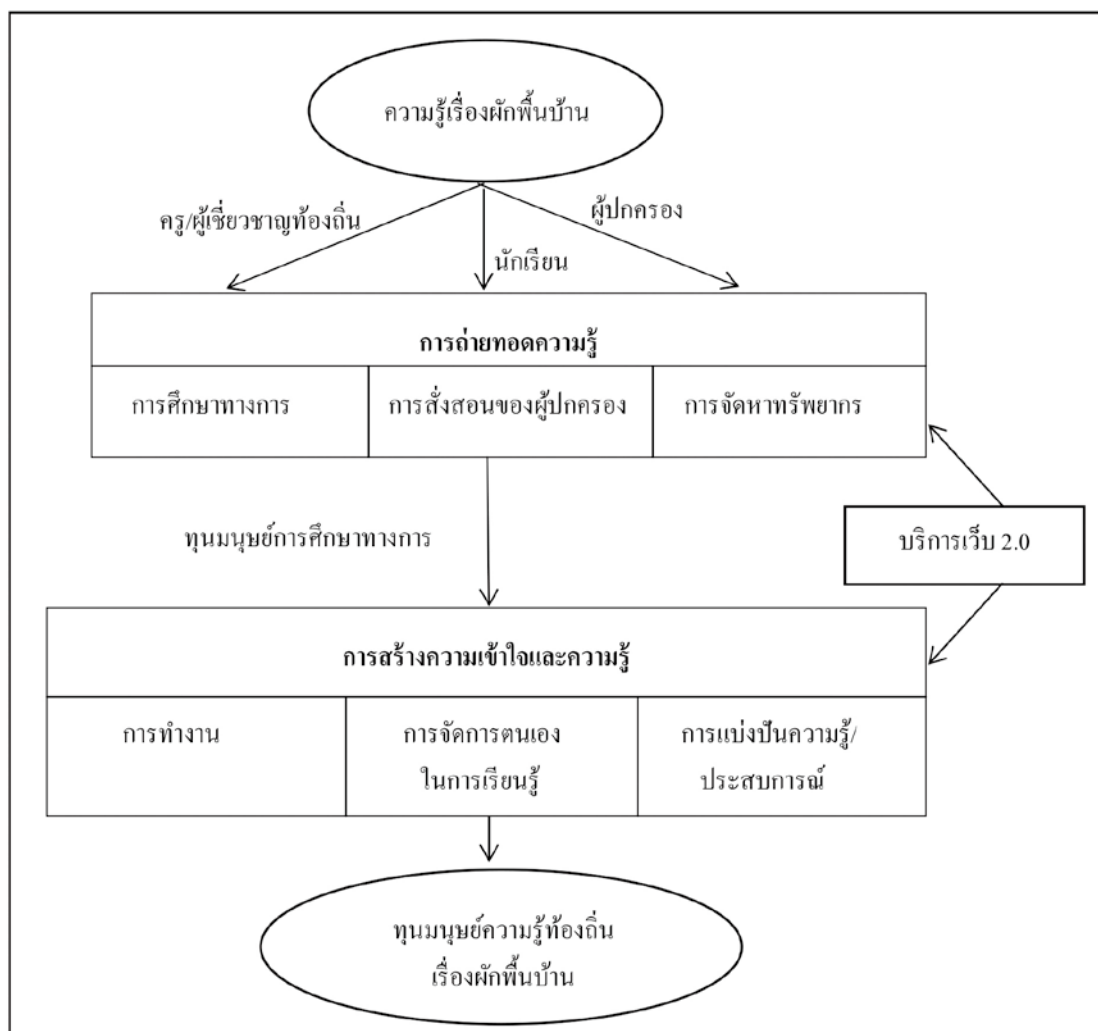
การเป็นแหล่งรวบรวมเนื้อหาของเว็บ 2.0 ส่วนมากเป็นแบบมัลติมีเดีย เช่น YouTube,
webcasts และ podcasts บริการส่วนมากเป็นที่รวบรวมสารสนเทศจำนวนมากผ่านระบบการประสาน
ความร่วมมือแบบออนไลน์ เช่น Wikis และ blog (Funk, 2009) ส่วนการมีส่วนร่วมและการแบ่งปัน
บริการเว็บ 2.0 มีลักษณะเด่นที่ผู้ใช้ไม่ใช่เป็นผู้รับสารสนเทศเท่านั้น แต่มีส่วนร่วมในการเป็นผู้สร้าง
สารสนเทศ ทำให้เป็นสังคมแบบเปิด มีการรับข้อมูลแบบนำไปผสมผสานกัน เพื่อการสร้างเนื้อหา
(Stephens, 2009) และการนำเสนอสารสนเทศบนระบบเว็บ 2.0 แบบทันทีทันใด ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการ
โต้ตอบกันระหว่างผู้ใช้งานในเครือข่าย และกระตุ้นให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ หรือความรู้ใหม่ๆ (Radziwill
and DuPlain, 2009)

สำหรับประเทศไทย คนไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตคิดเป็นเพียงร้อยละ 26 ของประชากรทั้งหมด
เท่านั้น โดยคนในกรุงเทพมหานครเป็นผู้ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสูงสุด ในขณะที่คนส่วนมาก
อยู่ในชนบท รองลงมาคือประชากรในภาคกลาง และน้อยสุดคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยร้อยละ
ของครัวเรือนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์มีเพียงร้อยละ 29.5 นักเรียนระดับประถมศึกษามีโอกาสใช้น้อยที่สุด
คิดเป็นร้อยละ 19.2 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) ดังนั้นกรอบการสร้างทุนมนุษย์ความรู้
ท้องถิ่นให้คนรุ่นใหม่ ที่เป็นักเรียนระดับประถมศึกษา และจัดกิจกรรมในโรงเรียน เนื่องด้วยเป็นวัยที่
ยังใกล้ชิดชุมชน และโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่พร้อมสนับสนุนด้านการเรียนรู้ จึงควรมีองค์ประกอบ
การใช้บริการบนระบบอินเทอร์เน็ตรุ่นใหม่แบบเว็บ 2.0 ประกอบด้วย โดยสรุปกรอบการสร้างทุน
มนุษย์ความรู้ท้องถิ่นจึงประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือความรู้ท้องถิ่น (เรื่องผักพื้นบ้าน) ผู้สร้าง
ความรู้ท้องถิ่นและผู้ถ่ายทอดความรู้ การถ่ายทอดความรู้ การสร้างความรู้ (ทุนมนุษย์) และบริการเว็บ
2.0 โดยการเลือกบริการเว็บ 2.0 ต้องสอดคล้องกับการบริการอินเทอร์เน็ตของเด็กไทยด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้วิจัยปฏิบัติการ (Action research) ในรูปแบบการตีความหมาย (Interpretive Action Research) ที่นักวิจัยเข้าไปร่วมดำเนินงานตามกรอบที่วางไว้ และรายงานการดำเนินงาน อธิบายกิจกรรมที่ได้ทำพร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์และเหตุผลในการดำเนินงาน แสดงความถูกต้องของการดำเนินกิจกรรมและการอธิบายความรู้ที่เกิดขึ้น โดยมีการวิพากษ์ความรู้ที่เกิดขึ้นเชิงวิชาการกับวรรณกรรมต่างๆตามแนวคิดของ McNiff และ Whitehead (2009) การวิจัยในครั้งนี้แบ่งการดำเนินงานได้เป็น 4 ขั้นตอน คือการศึกษาและวางแผน การดำเนินกิจกรรม การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล และหลักฐาน และการสะท้อนผลการดำเนินงาน ในส่วนของการดำเนินกิจกรรมในงานวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก คือการพัฒนาโมเดลการสร้างทุนมนุษย์ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ความรู้ท้องถิ่น การพัฒนาบริการเว็บ 2.0 และการวัดทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น โดยแต่ละกิจกรรมมีผู้รับผิดชอบดำเนินการ การศึกษาในครั้งนี้ดำเนินการวิจัยกับครูรุ่นใหม่ที่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนบ้านยางแดง อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนทั้งสิ้น 22 คน โดยระหว่างการดำเนินกิจกรรมจะมีการเก็บข้อมูลและหลักฐาน ที่เป็นเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ด้วยการประชุมกลุ่มทีมดำเนินงาน และการสังเกตการณ์การดำเนินกิจกรรม เพื่อนำมารายงานการดำเนินงาน และอธิบายผลของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม โดยการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นได้ดำเนินการตามกรอบความคิดที่พัฒนาขึ้นมาจากกรอบวรรณกรรมที่ประกอบไปด้วยซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือความรู้ท้องถิ่น บุคคลที่สร้างทุนมนุษย์และผู้ถ่ายทอดความรู้ กระบวนการถ่ายทอดและกระบวนการสร้างความรู้ และบริการเว็บ 2.0 (ดูรูปที่ 1)

รูปที่ 1 กรอบการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น

ส่วนการวัดทุนมนุษย์จะใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมาจากกรอบการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ที่มีการวัดความน่าเชื่อถือด้วยค่าด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก (Cronbachs' alpha coefficient) โดยแบบสอบถามสำหรับนักเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบักเฉลี่ยเท่ากับ 0.64 และ แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบักเฉลี่ยเท่ากับ 0.75 ข้อมูลการวัดระดับทุนมนุษย์ฯ ของนักเรียนทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการสร้างทุนมนุษย์ฯ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแบบพรรณนาคิดค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการดำเนินกิจกรรมสำหรับวิจัยปฏิบัติการตามแผนกิจกรรมที่วางไว้ มี 5 องค์ประกอบตามโมเดลการสร้างทุนมนุษย์ที่ได้กำหนดจากการทบทวนวรรณกรรม คือความรู้ท้องถิ่น บุคคลที่สร้างทุนมนุษย์และผู้ถ่ายทอดความรู้ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ กระบวนการสร้างความรู้ และทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น และการใช้บริการเว็บ 2.0 และการวัดทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีการดำเนินงาน และผลลัพธ์ดังนี้

ความรู้ท้องถิ่น

ความรู้ท้องถิ่นที่เลือกใช้เพื่อการสร้างทุนมนุษย์ในการศึกษาคครั้งนี้ คือความรู้เรื่องผักพื้นบ้าน ซึ่งจัดเป็นหัวข้อได้ 5 เรื่อง คือชนิดผักพื้นบ้าน การปลูกและการเก็บเกี่ยวผักพื้นบ้าน การปรุงอาหารจากผักพื้นบ้าน การบริโภคผักพื้นบ้าน และการตลาดผักพื้นบ้าน ตามผลการศึกษาเรื่องการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น เรื่องผักพื้นบ้านในอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราของ ล้นทม จอนจวบทรง และ ณธกร ธรรมบุญวริศ (2556) แต่ในการศึกษาคครั้งนี้จะไม่รวมเรื่องการตลาดผักพื้นบ้าน เนื่องจากจากการสังเกตการณ์ของนักวิจัย และข้อเสนอจากการวางแผนกิจกรรมร่วมกันกับทางโรงเรียนฯ และกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อำเภอสนามชัยเขต ที่เป็นวิทยากรหลักในการถ่ายทอดความรู้ ได้ลงความเห็น ว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ที่ยังไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาดผักพื้นบ้านมากนัก ส่วนความรู้เรื่องผักพื้นบ้านด้านต่างๆ จะมุ่งเน้นความรู้จากผักพื้นบ้าน 37 ชนิด ที่กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อำเภอสนามชัยเขตได้สรุปไว้เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกปลูกเพื่อการบริโภค และจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

บุคคลที่สร้างทุนมนุษย์และผู้ถ่ายทอดความรู้

บุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือบุคคลที่ต้องการสร้างทุนมนุษย์ให้มีในตนเอง และผู้ถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น

1) บุคคลที่ต้องการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของโรงเรียนบ้านยางแดง ทั้งหมด 22 คน ที่ส่วนมากปกครองไม่ได้มีอาชีพการเกษตรและไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการปลูกผักพื้นบ้าน แต่ครอบครัวมีสวนผักพื้นบ้าน (ดูตารางที่ 1) แต่จากการสังเกตการณ์รอบๆ บ้าน และในสวนยังมีผักพื้นบ้านที่ปลูกไว้เป็นอาหารของครอบครัวและจำหน่ายบ้าง แต่ส่วนมากไม่ค่อยมีความหลากหลายของพืชผักพื้นบ้าน และเมื่อจบการศึกษาประถมศึกษา จะต้องไปเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาที่ไกลชุมชน ดังนั้นคนรุ่นใหม่เริ่มอยู่ในภาวะที่เริ่มห่างไกลจากความรู้เรื่องผักพื้นบ้าน ดังนั้นก่อนที่คนรุ่นใหม่จะห่างไกลจากชุมชน

ควรได้มีการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นให้กับคนรุ่นใหม่ก่อน เนื่องจากการถ่ายทอดความรู้ และสร้างความรู้ท้องถิ่น เป็นการถ่ายทอดความรู้แบบไม่เป็นทางการ ในสภาพแวดล้อมและปรากฏการณ์เฉพาะของท้องถิ่น (Reddy, 2009)

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนแยกตามคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียน

แยกตามเพศ		แยกตามอาชีพผู้ปกครอง				แยกตามสวนผัก พื้นบ้าน		แยกตามการเข้าร่วมกิจกรรมผัก พื้นบ้าน	
ชาย	หญิง	เกษตรกร	ค้าขาย	รับจ้าง	อื่นๆ	มี	ไม่มี	เข้าร่วม	ไม่เข้า
11	11	3	6	12	1	19	3	7	15
50%	50%	13.6%	27.3%	54.5%	4.5%	86.4%	13.6%	31.8%	68.2%

2) ผู้ถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือผู้เชี่ยวชาญเรื่องผักพื้นบ้านของถิ่น และผู้ปกครองของผู้เรียนรู้เพื่อสร้างทุนมนุษย์ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องผักพื้นบ้านของถิ่น ได้แก่สมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์อำเภอสนามชัยเขต ที่เป็นแม่บ้านวัย 30-50 กว่าปี ที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการปลูกผักพื้นบ้าน เนื่องจากความรู้เรื่องผักพื้นบ้านจะมีความแตกต่างไปตามท้องถิ่น (Setalaphruk and Price, 2007) และอยู่ในผู้หญิงที่เป็นวัยกลางคนเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการหาผักพื้นบ้านเพื่อการปรุงอาหาร (Price and Ogle, 2008) ส่วนผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องผักพื้นบ้านอยู่พอสมควร ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้บุตรหลานได้ จากการวัดทุนมนุษย์ความรู้เรื่องผักพื้นบ้านของผู้ปกครอง (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทุนมนุษย์ในนักเรียน) พบว่าผู้ปกครองของนักเรียนดังกล่าวมีความรู้เรื่องผักพื้นบ้านคิดเป็นคะแนนทุนมนุษย์เฉลี่ย 3.03 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้านของผู้ปกครอง

ชนิดความรู้	ความรู้เฉลี่ย (ทุนมนุษย์)	SD
1. การอบรมความรู้เรื่องผักพื้นบ้าน (ทุนมนุษย์การศึกษาทางการ)	0.71	1.16
2. การดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวันเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน (ทุนมนุษย์รู้แจ้ง)	2.43	0.90
3 ความสามารถเรื่องผักพื้นบ้าน (ทุนมนุษย์รู้แจ้ง)	2.3	0.63
รวมคะแนน (คะแนนเต็ม 9 คะแนน)	5.45 (3.03)	1.94

กระบวนการถ่ายทอดความรู้

กิจกรรมการสร้างทุนมนุษย์เริ่มต้นที่การถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้ได้มีทุนมนุษย์การศึกษาทางการเพื่อเป็นทุนในการสร้างทุนมนุษย์แฝง และทุนมนุษย์เชิงพฤติกรรมต่อไป กิจกรรมส่วนนี้ประกอบด้วยกิจกรรมการอบรมความรู้ การสั่งสอนของผู้ปกครอง และการจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้

1) การอบรมความรู้ ประกอบด้วยการอบรม 2 เรื่องหลัก คือความรู้เรื่องผักพื้นบ้าน และการใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ การอบรมเรื่องผักพื้นบ้านประกอบด้วย 4 เรื่อง คือชนิดผักพื้นบ้าน การปลูกและการเก็บเกี่ยวผักพื้นบ้าน และการปรุงอาหารจากผักพื้นบ้าน การอบรมใช้หลายรูปแบบ แต่ไม่มีการอบรมเชิงบรรยายและการแจกเอกสารให้นักเรียน ซึ่งเป็นไปตามหลักการเรียนรู้ของคอนรูนใหม่ที่ไม่ชอบการบรรยาย (McNeely, 2005) เช่นการอบรมชนิดผักพื้นบ้านเป็นการอบรมในลักษณะของการทัวร์สวนผักพื้นบ้านของชาวบ้าน และรอบๆ โรงเรียน เนื่องจากวิทยากรท้องถิ่นได้กระตุ้นให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องผักพื้นบ้านของตนเอง และเสริมความรู้เรื่องการบริโภคให้นักเรียนได้เข้าใจง่ายขึ้น และมีความน่าสนใจ ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว การอบรมการปลูกและเก็บเกี่ยวผักพื้นบ้านเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติ มีวิทยากรท้องถิ่นแนะนำการทำงานเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนรู้ของคอนรูนใหม่แบบการเรียนรู้ด้วยการทำงาน (McNeely, 2005) และการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นที่ไม่ได้เป็นการศึกษาแบบเป็นทางการ

2) การสั่งสอนของผู้ปกครองในเรื่องเกี่ยวกับผักพื้นบ้านในชีวิตประจำวันจะเป็นทั้งเรื่องการปลูกและเก็บเกี่ยวผักพื้นบ้าน และการปรุงอาหารจากผักพื้นบ้าน จากการสังเกตการณ์ของนักวิจัยพบว่าผู้ปกครองบางคนยังตามมาช่วยแนะนำบุตรหลานที่โรงเรียนด้วย เมื่อต้องมีการเก็บผักมาเรียนการปรุงอาหารจากผักพื้นบ้านที่โรงเรียน ซึ่งจะเห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น เรื่องผักพื้นบ้านต้องใช้บริบทของครอบครัว ตามการศึกษาของ Setalaphruk and Price (2007)

3) การจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ ในส่วนนี้นักวิจัยได้ร่วมดำเนินการกับทางโรงเรียนจัดเตรียมทั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เพื่อนำลงไปใช้ในภาคสนามได้ สื่อโปสเตอร์ และบริการต่างๆ บนระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยโครงการวิจัยนี้ได้สร้างเว็บบล็อกสวนผักพื้นบ้าน เฟสบุ๊คสวนผักพื้นบ้านสนามชัยเขต และ Youtube Channel เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องผักพื้นบ้านให้นักเรียน การจัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ให้นักเรียน จัดเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างทุนมนุษย์ ตามที่ Becker (1962) ได้แนะนำที่ว่า การสร้างทุนมนุษย์ต้องเริ่มด้วยการให้ทรัพยากรทางกายภาพ เช่นวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร รวมทั้งการศึกษาให้คนๆ นั้น ก่อนที่เขาจะเริ่มสร้างทุนมนุษย์ด้วยตนเอง

กระบวนการสร้างความรู้

เมื่อนักเรียนมีทุนมนุษย์การศึกษาทางการแล้ว นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างทุนมนุษย์ชนิดแฝง และทุนมนุษย์เชิงพฤติกรรมให้กับตนเอง ด้วยการทำงานด้านผักพื้นบ้านและการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1) การทำงานด้านผักพื้นบ้าน หลังจากที่มีการอบรม นักเรียนได้มีการจัดทำสวนผักพื้นบ้านที่แปลงผักสวนครัวของโรงเรียน โดยการแบ่งเป็นกลุ่ม นักเรียนได้ฝึกทำงานตั้งแต่การเตรียมดินเพื่อปลูก การเพาะกล้าไม้ การย้ายปลูก การดูแลจนกระทั่งเก็บผักพื้นบ้านไปบริโภค และการปรุงอาหารจากผักพื้นบ้านเพื่อเป็นอาหารกลางวันให้กับนักเรียนในโรงเรียน และมีการประกวดการทำอาหารเมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา และได้มีการทำแปลงผักพื้นบ้านที่บ้านด้วย

2) การเรียนรู้แบบการจัดการตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ และการปรับเปลี่ยนตนเอง นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งภาคปฏิบัติ และเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ผ่านเครื่องมือที่โครงการวิจัยสร้างขึ้น ที่เชื่อมโยงออกไปสื่อแหล่งอื่นๆ ด้วย นักเรียนได้รับเมล็ดพันธุ์ผักพื้นบ้านจากวิทยากรเพื่อนำไปปลูกและดูแลเองที่บ้าน จากการสังเกตการณ์ที่บ้านของนักเรียนบางคน นักเรียนได้ขอใช้พื้นที่เพียงเล็กน้อยรอบๆ บ้านทำแปลงผักพื้นบ้านของตนเอง มีการดูแลเป็นประจำจนได้ผลผลิต โดยมีผู้ปกครองคอยให้คำแนะนำ เป็นการเรียนรู้ในบริบทของครอบครัว และวิถีของวัฒนธรรมชุมชน ตามลักษณะการถ่ายทอดความรู้และสร้างความรู้ท้องถิ่นตามที่ได้อภิปรายมาข้างต้น

โดยสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งการทำงานและการเรียนรู้ด้วยตนเองจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างทุนมนุษย์แฝง และทุนมนุษย์เชิงพฤติกรรม โดยเป็นการเรียนรู้แบบที่ให้นักเรียนได้สร้างความเข้าใจจากการรับรู้ด้วยการลงมือทำเอง ซึ่งเป็นการรับรู้ทางพฤติกรรม และเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้เข้าใจได้ดีและจำได้มากที่สุด ตามกระบวนการรับรู้และการสร้างความ ซึ่ง Becker (1962) ให้ความเห็นไว้ว่าเป็นการสร้างทุนมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพที่สุด การปฏิบัติด้วยตนเองทำให้นักเรียนได้สร้างทุนมนุษย์แฝง และทุนมนุษย์เชิงพฤติกรรม เนื่องจากนักเรียนได้มีกระบวนการเรียนรู้ และการรับรู้เชิงเหตุผล ที่มีผู้ปกครองช่วยสั่งสอน มีต้นแบบให้เรียนรู้พฤติกรรมได้ทั้งจากผู้ปกครอง และวิทยากรซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามหลักการสร้างพฤติกรรมของ Sarafino (2001) และการศึกษาของ Rosa de Visser และคณะ (2016) ได้ยืนยันเช่นกันว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนประกอบการทำกิจกรรมช่วยให้นักเรียนระดับประถมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดีกว่า

บริการเว็บ 2.0

การศึกษาครั้งนี้ได้เลือกบริการเว็บ 2.0 ที่สนับสนุนลักษณะการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ใน 3 ด้าน คือการเรียนรู้แบบการโต้ตอบ การเรียนรู้ผ่านสื่อรูปภาพ และการเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีการพัฒนาทั้งหมด 4 บริการ คือ เว็บบล็อก เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟสบุ๊ก คลิปวิดีโอทาง Youtube และอัลบั้มรูปภาพที่ Flickr โดยที่บริการเหล่านี้ยังมีบริการอื่นๆ ของเว็บ 2.0 ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มรวมอยู่ด้วย เช่น บริการ Folksonomy ที่มีการติดป้าย หรือ Tag เพื่อรวมเนื้อหา และกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเข้าด้วยกันด้วย ซึ่งผลการนำไปใช้งานกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการสร้างทุนมนุษย์ฯ มีผลดังนี้

1) Indivegies Blog ซึ่งเป็นเว็บบล็อกสวนผักพื้นบ้าน ที่มีการแนะนำชนิดของผักพื้นบ้านชนิดต่างๆ และการนำผักพื้นบ้านชนิดนั้นๆ ไปปรุงอาหาร จากการสังเกตการณ์เว็บบล็อกไม่เป็นที่สนใจของนักเรียนๆ ยังไม่สนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านบล็อก เมื่อเทียบกับการใช้เฟสบุ๊กเพจ ซึ่งได้รับความนิยม

2) Indivegies Facebook page สวนผักพื้นบ้าน ได้รับความสนใจจากนักเรียนมากกว่าบริการอื่น ซึ่งเป็นไปตามความนิยมของคนไทย ที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนมาก สนใจใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากกว่าบริการอื่น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) เพจสวนผักพื้นบ้านฯ มีเพื่อนจำนวน 52 คน เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา (2558) โดยส่วนมากเป็นนักเรียน ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ของโรงเรียนบ้านยางแดง สมาชิกในชุมชนบ้านยางแดง กลุ่มเกษตรอินทรีย์สยามชัยเขต และเพื่อนของบุคคลเหล่านี้ จากการสังเกตการณ์การเข้ามาใช้เฟสบุ๊กเพจสวนผักพื้นบ้านฯ ของนักเรียนส่วนมากมาอ่านข้อมูลและกด Like มากกว่านำข้อมูลของตนมาแบ่งปัน เนื่องจากนักเรียนมีโอกาสดูเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้น้อย เป็นการใช้อีกคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์สมาร์ทโฟนที่บ้าน มากกว่าคอมพิวเตอร์ของทางโรงเรียน

3) คลิปวิดีโอที่ Indivegies YouTube channel จะผลิตออกมาเผยแพร่ให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องผักพื้นบ้านเป็นระยะๆ โดยประกอบด้วยเรื่องชนิดของผักพื้นบ้าน ที่มีลักษณะการทำแบบฝึกหัดตามตอบเรื่องชนิดผักพื้นบ้าน การบริโภคจากการเดินศึกษาสวนผักพื้นบ้านในหมู่บ้าน และการปรุงอาหารจากผักพื้นบ้าน จากสังเกตการณ์นักเรียนมีความตื่นตัวมากในการได้เรียนรู้จากคลิปวิดีโอ เพราะได้เห็นภาพสวยงาม โดยมีคนในท้องถิ่น และตัวเองอยู่ในคลิปวิดีโอ ซึ่งตรงกับลักษณะการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ อินเทอร์เน็ตที่มีทักษะการเรียนรู้ผ่านรูปภาพ และการเรียนรู้แบบโต้ตอบ (Radziwill and DuPlan, 2009)

4) Flickr albums เป็นการจัดเก็บรูปภาพของกิจกรรมการพัฒนาทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องผักพื้นบ้านในครั้งนี้ เพื่อให้ให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้เข้ามาศึกษาเกี่ยวกับผักพื้นบ้านผ่านรูปภาพ หรือนำไปใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ จากการสังเกตการณ์ นักเรียนไม่นิยมใช้รูปที่สะสมอยู่ในอัลบั้มรูปภาพที่ Flickr แต่จะใช้รูปที่ตนเองถ่ายเองในช่วงการลงศึกษาในพื้นที่

โดยรวมนักเรียนมีความสนใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟสบุ๊ก และคลิปวิดีโอที่ช่อง YouTube เนื่องจากเป็นบริการที่เน้นสื่อรูปภาพ และได้ตอบโต้ชัดเจนมากกว่าการใช้เว็บบล็อก และรูปภาพในอัลบั้มออนไลน์ Flickr เนื่องจากนักเรียนยังโอกาสในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตน้อย และขาดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทั้งบริการคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนเป็นส่วนตัว และของส่วนตัว

การวัดทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น

การศึกษาในครั้งนี้ได้มีการวัดทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องผักพื้นบ้านในนักเรียน ก่อนและหลังจากดำเนินกิจกรรมการสร้างทุนมนุษย์ฯ โดยใช้เครื่องมือการวัดทุนมนุษย์ฯ ที่ได้พัฒนาจากการรอบการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นในการศึกษาครั้งนี้ ที่ทำการวัดทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นด้วยการเน้นที่การวัดทุนมนุษย์ทั้ง 3 ชนิด คือทุนมนุษย์การศึกษาทางการ จากคะแนนกิจกรรมการเรียนรู้ ความรู้ผู้ปกครอง และทรัพยากรการเรียนรู้ ทุนมนุษย์แฝงมี วัดจากคะแนนกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และความรู้เรื่องผักพื้นบ้าน ที่ประเมินโดยนักเรียนและผู้ปกครอง และทุนมนุษย์เชิงพฤติกรรม วัดจากคะแนนด้านพฤติกรรมที่ประเมินโดยนักเรียนและผู้ปกครอง ผลการวัดทุนมนุษย์ฯ คะแนนที่ได้มาจัดแบ่งระดับทุนมนุษย์เป็น 5 ระดับ (1 - 20 = น้อยมาก 21 - 40 = ระดับน้อย 41 - 60 = ปานกลาง 61 - 80 = มาก และ 81 - 100 = มากที่สุด)

ผลการวัดทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นของนักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้านเฉลี่ย 59.28 คะแนน ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง และหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนมีคะแนนทุนมนุษย์ฯ เฉลี่ย 74.02 คะแนน ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก (ดูตารางที่ 3) เนื่องจากนักเรียนมีทุนมนุษย์ประเภทแฝงอยู่บ้างแล้วตามบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับผักพื้นบ้าน

ตารางที่ 3 ระดับทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่บ้านยางแดงก่อนเข้าร่วมกิจกรรมสร้างทุนมนุษย์

ชนิดทุนมนุษย์	คะแนนทุนมนุษย์ท้องถิ่น		
	คะแนนเต็ม	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	หลังเข้าร่วมกิจกรรม
ทุนมนุษย์การศึกษาทางการ	15	3.79	10.77
ทุนมนุษย์แฝง	50	30.90	36.96
ทุนมนุษย์เชิงพฤติกรรม	35	24.60	26.36
รวม	50	59.28	74.04

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำกรอบกระบวนการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก คือการถ่ายทอดความรู้จากผู้มีความรู้ และกระบวนการสร้างความเข้าใจและความรู้ของนักเรียน มาดำเนินการสร้างทุนมนุษย์บนพื้นฐานการวิจัยปฏิบัติการ เพื่อสร้างทุนมนุษย์ฯ ทั้ง 3 ชนิด ให้นักเรียนประถมตอนปลายของโรงเรียน โดยกระบวนการการถ่ายทอดความรู้จะเป็นการสร้างทุนมนุษย์การศึกษาที่เป็นทางการ จาก 3 กิจกรรม คือ 1) การศึกษาที่เป็นทางการ ซึ่งเรื่องของความรู้ท้องถิ่นไม่มีอยู่ในหลักสูตรการศึกษา จึงเป็นกิจกรรมการอบรมความรู้ 2) การสั่งสอนของผู้ปกครอง และ 3) การจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ ส่วนกระบวนการที่ 2 จะเน้นการสร้างทุนมนุษย์แฝง และทุนมนุษย์เชิงพฤติกรรม ส่วนการเรียนรู้เพื่อสร้างทุนมนุษย์ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ การทำงาน และการจัดการการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นการสร้างทุนมนุษย์แฝง และทุนมนุษย์เชิงพฤติกรรม ทั้งสองกระบวนการมีการใช้บริการเว็บ 2.0 ได้แก่ Blog, YouTube, Flickr และ Facebook เพื่อสนับสนุนการสร้างทุนมนุษย์ บริการเว็บ 2.0 สนับสนุนการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ และจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสร้างทุนมนุษย์ฯ นักเรียนได้มีทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องผักพื้นบ้านเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลาง เป็นระดับสูง สำหรับชุมชนอื่นที่จะมีการนำโมเดลการสร้างทุนมนุษย์ความรู้ท้องถิ่นนี้ไปใช้ แต่ละท้องถิ่นจะต้องพิจารณาองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอด เพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้อง โดยเฉพาะทุนมนุษย์เชิงพฤติกรรม จะต้องพิจารณาหาพฤติกรรมเฉพาะกับเนื้อหาความรู้ด้านนั้นๆ ค้นหาผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น จัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่นักเรียนสนใจ

เอกสารอ้างอิง

- ฉันทม จอนจวบทรง และฉนกร ธรรมบุญวิศ. (2556). การถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น กรณีศึกษา การถ่ายทอดความรู้ผักพื้นบ้านของภาคตะวันออก. *วารสาร มวก. วิชาการ* 17(33). 117-128.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). *สรุปผลที่สำคัญสำหรับการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2558*. กรุงเทพมหานคร: สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Albino, V., Garavelli, A.C. and Schiuma, G. (1999). Knowledge transfer and inter-firm relationships in industrial districts: The role of the leader firm. *Technovation*, 19, 53-63.
- Badaracco, J.L. Jr. (1991). *The Knowledge Link*. Boston: Harvard Business School Press.
- Barners, K., Marateo, R. and Ferris, S.P. (2007). Teaching and learning with the Net generation. *Innovate: Journal of Online Education*, 3(4), 1-8.
- Baron, A. and Armstrong, M. (2007). *Human capital management Achieving added value through people*. London: Kogan Page.
- Becker, G.S. (1962). Investment in human capital: A theoretical analysis. *Journal of Political Economy*, 9-49.
- Castellano, M.B. (2000). Updating aboriginal traditions of knowledge. In G.J. Sefa Dei, B.L. Hall, and D.G. Rosenberg (Eds.), *Indigenous knowledge in global contexts* (pp.21-36). Toronto: University of Toronto Press.
- Coleman, J.S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *The American Journal of Sociology*, 94: S95 - S120.
- Cranfield, J. and Yoong, P. (2007) "The role of the translator/interpreter in knowledge transfer environments" *Knowledge and Process Management*, 14(2), 95-103.
- Davenport, T.O. (1999). *Human Capital: What it is and why people invest it*. San Francisco, USA: Jossey-Bass.

- Davidsson, P. and Honig, B. (2003). The role of social and human capital among nascent entrepreneurs. *Journal of Business Venturing*, 18(3), 301-331.
- Grenier, L. (1998), *Working with indigenous knowledge: A guide for researchers*. Ottawa: International Development Research Centre.
- Hatch, N.W. and Dyer, J.H. (2004). Human capital and learning as a source of sustainable competitive advantage. *Strategic Management Journal*, 25, 1155 - 1178.
- Jones, G.N. (2012). The importance of indigenous knowledge and good governance to ensuring effective public participation in environmental impact assessments. *ISTF News*.
- Kennedy, G., Dalgarno, B., Gray, K., Judd, T. and Waycott, J. (2007). *The net generation are not big users of Web 2.0 technologies: Preliminary findings*. Ascilite 2007 ICT: Providing Choices for Learners and learning Conference in Singapore.
- Kosaka, Y. and Shiizuka, H. (2009). A method for creating buying behavior of customer by kansei information design. *Journal of Modelling in Management*, 4(1), 19-27.
- Kvavik, R. (2005). Convenience, communications, and control: How students use technology. In D.G. Oblinger and J.L. Oblinger (Eds.), *Educating the Net Generation* (pp. 7.1 – 7.20). Educause E-book.
- McNiff, J. and Whitehead, J. (2009). *Doing and writing action research*. London: SAGE Publications.
- Miltenberger, R.G. (2008). *Behavior modification Principles and procedures* (4th ed.). Belmont, CA USA: Thomson Higher Education.
- Obomsawin, R. (2001). Indigenous knowledge and sustainable development. *Development Express*, (3), 1-3.
- Purdy, B. (2013). *In our modern world, traditional indigenous knowledge is more important than ever*. Retrieved 22 September 2016, from <http://firstpeoples.org/wp/in-our-modern-world-traditional-indigenous-knowledge-is-more-important-than-ever>.

- Radziwill, N. and DuPlain, R. (2009). A model for business innovation in the Web 2.0 world. In M.D. Lytras, E. Damiani and P.O. de Pablogs, (Eds.). *Web 2.0 The business model*, pp 75 - 88. Springer.
- Reddy, R. (2009). *Traditional practices in Agriculture Sourcebook*. India: South Asia Rural Reconstruction Association (SARRA).
- Sarafino, E. (2001). *Principles of behavior change: Understanding behavioral modification techniques*. Mountain view, California: Mayfield.
- Sefa Dei, G.J., Hall, B.L. and Rosenberg, D.G. (2000). Introduction. In G.J. Sefa Dei, B.L. Hall, and D.G. Rosenberg (Eds.), *Indigenous knowledge in global contexts* (pp.3-17).Toronto: University of Toronto Press.
- Setalaphruk C, Price LL. (2007) "Children's traditional ecological knowledge of wild food resources: A case study in a rural village in Northeast Thailand" *Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine*. **3**(33).
- Skyrme, D.J. (1999). *Knowledge networking: Creating the collaborative enterprise*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Storey, K. (2005). *Geography 6250/4410 – Seminar in resource management environmental impact assessment*. Retrieved 20 April 2006, from <http://www.ucs.mun.ca/~kstorey/course.htm>.

